

KÜLÖGYMINISZTERIUM TÖK	
VISSZAMINÓSÍTVE	
Dátum:.....	Almás: <i>KIA</i>
Küldetés:.....	
.....	
.....	

KÜLÖGYMINISZTERIUM
2815/MI/1972.

SZIGORUAN TITKOS!

Készült: 10 példányban

Kapják: Péter elvtárs
Puja elvtárs
Marjai elvtárs
Barlty elvtárs
Matusek elvtárs
Tóth J. elvtárs
Szűcsné elvtársné
Helsinki
Moszkva
Saját

cc: ...

10. 11. 1972.

J e l e n t é s

a Varsói Szerződés tagállamai 1972. november 15-i moszkvai külügyminiszterhelyettesi konzultációjáról.

I.

1972. november 15-én a szovjet külügyminisztérium kezdeményezésére a Varsói Szerződés tagállamai külügyminiszterhelyettesi konzultációt tartottak Moszkvában. A konzultáción Bulgáriát Nyeszterov, Csehszlovákiát Kuvák, Lengyelországot Kisztyga, Magyarországot Nagy János, az NDK-t Kohrt /Államtitkár/, Romániát Scobescu, a Szovjetuniót Rogyionov külügyminiszterhelyettes képviselte.

A konzultáció napirendjén az európai biztonsági értekezletet előkészítő helsinki sokoldalú tanácskozásokkal összefüggő politikai, de különösen taktikai-gyakorlati kérdések szerepeltek.

II.

Több, között a magyar delegáció javaslatára Rogyionov elvtárs tartott bevezető előadást. Kifejtette, hogy a jelenlegi

konzultáción elsősorban a helsinki tanácskozásokhoz szükséges taktika és gyakorlati tennivalók egyeztetésére van szükség.

A Bogdanov el. által mondottak lényege a következő:

1./ Az utóbbi időszakban sikerült előmozdítani az európai biztonsági értekezlet megvalósítására irányuló szocialista elképzeléseket. A nyugati hatalmak ma jobban megértik álláspontunkat. Lehetségesnek tartják, hogy a helsinki tanácskozásokon egy dokumentum keretében elfogadják, amely tartalmazná az európai biztonsági értekezlettel kapcsolatban kialakult egyetértéseket. A dokumentum elfogadásáért még sokat kell tenni, már csak azért is, mert több alapkérdésben mégis a nyugatiak elcsúsznak egy véleményen.

2./ A helsinki tanácskozások megkezdéséig egy napra néhány napot is fel kellene használni arra, hogy kitöltés megkezdése előtt ismertessék a nyugati állásokkal néhány szervezeti elgondolásunkat. Pl. a fennmaradó minőségű és esetlegesen elalulókészítésre, a titkársági és távközi tevékenység fennmaradására vonatkozóakat.

Az a tanácskozások hivatalos nyelvei illeti, leszögezhetőnek, hogy az angol, a francia, a német és az orosz nyelvek javasolják, de is a tanácskozásban résztvevők ezt kivételnek, nem kellnek kifogást tenni, pl. az orosz nyelv használata ellen.

Emellett kellene előzetesen foglalnivaló, hogy bármilyen határozatot csak konszenzus alapján lehetne meghozni. Nem kellene a procedurális kérdésekre egy olyan listát összeállítani, mint amilyen az technikai készítették. Az előre egyeztetett munkajelölés kezdés, egyetértés alapján kiemelve a legfontosabbakat.

3./ Az előkészítő tanácskozásoknak előre rövidbe idő alatt ne kellene fajzogniuk. Általában nem kell kifogást csinálni munka vagy szervezőbizottságok alakítása ellen. Később, ha a tárgyhöz tartják magukat az nem lépik túl kompetenciájukat, azok időt veszthetnek.

A tanácskozások megfelelő időpontjában szükség lenne szocialista dokumentum-tervezet, vagy tervezetek bonyújtására. Úgy kell rá, hogy ezeket ne nyújtuk be túl korán, de ne is hagyjuk megülőzni magunkat. Erről majd belsőségekben kell dönteni. Minél előbb meg kellene állapítani az európai biztonsági és együttműködési értekezlet helyét, idejét, munka- és napirendjét, nem engedve azoknak a törekvéseknek, amelyek a sokoldalú előkészítő tanácskozásokat előtanácskozásnak akarják tenni. Az előkészítő tanácskozás nem helyettesítheti az európai biztonsági értekezletet. A szovjet küldöttség első felkötésében erre ezoterjemen rá fog mutatni.

4./ Kétoldali beszélgetés során a szovjet elvtársak utaltak rá, nem valószínű, hogy a belsőségi tanácskozás karácsonyi befűzőzódik. Inkább arra kell számítani, hogy a jövő év elején folytatódik, mert a nyugatiak összehűgömbösbe húzzák azt a csapatösszeállítás megbeszélésekkel.

A szocialista államoknak szét kellene dolgozniuk, hogy az első konferenciára belsőségekben 1973. júniusában kerüljön sor. Igen, hogy az érdekelte államok közül többen ezt a két szempontot az első nem akarják leszögezni.

5./ Az európai értekezlet résztvevőinek köre ne mar világos. Valamennyi európai állam, továbbá az USA és Kanada. Egyik oldalról sem kaptak tájékoztatást a konferencia kibővítésére vonatkozó elcsendülésekről.

6./ A konferencia munkarendjét illetően a már ismert, a szocialista államok is elfogadott három-azokéval értekezletre kellene utána számítani.

7./ Az érdekelte felek általában jól fogadják és jó tárgyalási alapokat tartják a szocialista országok napirendi javaslataira. Elfogadhatóságukhoz azonban még nagy erőfeszítésekre van szükség. Minden azt akarják, hogy a napirend második pontja-

ként ajánlott együttműködési kérdéseket a konferencia külön pontokban tárgyalja. A szocialista országok célja, az, hogy megőrizzék az eredeti elgondolást, s egy napirendi pont keretében kerüljön tárgyalásra ez a témakör. A vita során azonban, ha ez célszerűnek mutatkozik, taktikai szempontból sor kerülhet bizonyos módosító fogalmazásokra, pontosításokra.

/Rogyionov elvtárs átadta a konzultáció résztvevőinek az együttműködés különböző formáit tárgyaló, a negy tanácskozás napirendjének második pontjára vonatkozó új dokumentum tervezetét, amelyet a Szovjetunió és más szocialista országok szempontjai alapján állítottak össze. A tervezetet a jelentéshez mellékeljük./

El kellene utasítani azt a törekvést, hogy az emberek, az eszmék és az információk szabad áramlása kérdése önálló napirendi pontként szerepeljen.

Természetesen ki kell fejezni köszöngünket, hogy a szuverénitás és a be nem avatkozás alapján fejlesszük és szőlesítjük az európai államok közötti kapcsolatokat.

A napirend harmadik pontjára, az Állandó szerv létrehozására vonatkozó javaslatunkat illetően a nyugati hatalmak még ingadoznak. Állásfoglalásukat az első európai biztonsági értekezlet eredményétől teszik függővé. Számunkra az állandó szerv létrehozása fontos, mert az hasznos összekötő láncszem lehetne az első és a további európai értekezletek között. Ezért ki kellene tartanunk a kérdés napirendre tűzése mellett.

III.

A Rogyionov elvtárs felszólalását követő vita - kivéve a román felszólalást, amely több alapvető kérdésben eltért a Szovjetunió és a többi szocialista ország álláspontjától - azt mutatta, hogy a bevezetőben vázolt kérdésekben mind a

helyzetlemezés, elindít a lehetőségek és a feladatok tekintetében egyetemes a felfogás a szocialista országok körében. Ezen kívül szinte valamennyi felszólalásban volt néhány új, a bevezető előadásban nem érintett olyan elem, amelyek figyelembevételére a további munkában határozottan lehet.

A lengyel felszólaló rámutatott, hogy a nyugati hatalmak újabban valamilyen közönlős szerepet kívánnak biztosítani a belsínki diplomáciai testület covenjénok. Ez veszélyes lehet a coven szerepét arra kell korlátozunk, hogy az első lépés javaslatot tegyen a finn elnök megválasztására. Ajánlotta, hogy a szocialista delegáció-vezetők kezéjükben tartózkodjanak az európai helyzet alapozásból elcsúszástól, mert ez lehetőséget adhat a nyugatnak politikai viták nyitására. Hasonló veszéllyel járhat - csúszta - a különböző bizottságokba folyó munka, a lehetőség szerint meg kell akadályozni, hogy ezekben az előkészítéshez szükséges kérdéseken túl tartalmai szempontoktól foglalkozzanak. Az emberek és eszmék szabad áramlását előmozdítani javasolta, hogy azelőtt csúszta a fokozottabb együttműködésre való utalással a közös napirendi pont elmozdításával kidolgozzuk az a nyugatiak okaita nehézségeket. Hozta elő, az NSZK külügyi államtitkára, beszámolt az NSZK és az NSZK között, az alapvető kérdésekben folyó tárgyalásokról, de nem tudtunk túl a korábban kapott információkon. Felhívta, hogy az NSZK delegációját csakugy, mint az NSZK-t a belsínki barokk-életi képviselő vezetője fogja vezetni. Szólt arról is, hogy az NSZK és a nyugati hatalmak részéről kíváncsi lehetünk az NSZK delegációjának diákokkal való találására, az NSZK egyenlőre állásfoglalásának megadására. Ennek megadása vanuk felől, de ezekkel azonban nem lépünk fel, hanem várjuk a további covenit. Az az az a kapcsolatokon is előfordul majd, kérem fogják a szocialista országok támogatását az ilyen kísérletek végrehajtásához.

A csehszlovák delegáció vezetője felhívta a figyelmet, hogy a helsinki tanácskozások alatt folytatni, sőt a lehetőség szerint erősíteni kell a társadalmi szervezetek vonalán folyó munkát, s ha a sajtó nem is foglalkozik az előkészítő tanácskozásokon elhangzott beszédekkel és vitákkal, rendszeresen foglalkoznia kellene az európai biztonsággal és együttműködéssel összefüggő politikai kérdésekkel. Ezekkel az eszközökkel is biztosítani lehet, hogy a közvélemény ellenőrzése al-
vonjuk a helsinki tanácskozásokat.

Nyeantarov elvtárs, a bolgár külügyminiszter-helyettes különösen arra hívta fel a figyelmet, hogy a helsinki tanácskozások procedurális kérdései még nem elintéztettek, s hogy a tekintetben is kemény munkára van szükség, mind a sokoldalu tanácskozást még megelőző napokban, mind maqakon a tanácskozásokon.

A magyar felvezető röviden értékelte a szocialista államok sikereit az európai biztonsági értekezlet előkészítésében. Kéremtette, hogy a sikerek egyik legfontosabb forrása a szocialista államok egyeztetett politikai vonalvezetése és szoros együttműködése volt. Aláhuzta, a fő figyelmet jelenleg a helsinki sokoldalu előkészítő tanácskozásokra kell fordítani, s lehetőség szerint biztosítani kell, hogy azok lényegretörőek és munkajallegűek legyenek. A taktikai és gyakorlati kérdéseket illetően egyetértését fejezte ki a szovjet külügyminiszter-helyettes beszámolójával. A magyar delegáció három javaslatot tett:

- Ajánlotta, hogy szükség esetén, ha ezzel a nyugatiakkal való konfrontációt, az előkészítő tanácskozások elhuzását elkerülhetjük, járuljunk hozzá a környezetvédelmi kérdések külön napirendi pontként való szerepeltetéséhez.
- Először határozottan utasítsuk el a nyugatiak javaslatát az emberek, emberek szabad áramlására vonatkozólag. Ha azonban később úgy látjuk, hogy a nyugatiak ezt a kérdést használják fel ürügyül az előkészítő tanácskozás indokolatlan elhuzására, akkor a mákottik napirendi pont címét ki lehetne egészíteni egy általánosan fogalmazott fél mondattal.

- Végül ajánlotta, hogy a Helsinki-ben dolgozó szocialista delegációk között a konzultációkon és egyeztetéseken túlmenően, szükség szerint, ázszerű munkamegosztásra is kerüljön sor.

IV.

Ecobescu román külügyminiszter-helyettes felezőidőben, lényegét és tartalmát tekintve, teljesre előtűtt a többi delegációtól. Kifejtette, hogy az előkészítő tanácskozások és a konferencia minden fázisában és minden fórumán a szocialista országoknak függetleneknek és önállóknak kell lenniük és így kell viselkedniük. Védelmezniük kell a szocialista országok érdekeit, de ne azok blokk-keretek és szempontok szerint. Épp a szocialista országok nagy sikere, hogy a blokk nélküli gondolatok már gyökeret eresztett Európában. A blokk alapokon folyó tárgyalások azért is helytelenek, mert megőrzik és erősítik Európa megosztottságát legalább három részre /a két katonai blokk és a semlegesek./

Macchia egyetért azazl - mondotta - hogy aktívao lépünk fel az odaküldött napirendi javaslatainkat. Meg kell akadályozni, hogy az imperialisták a napirend első pontjának címéből kiiktasútl az erőszak alkalanságáról és az erőszakkal való tárgyalásról történi lemondást, a napirend második pontjánál pedig azt a kitétel, hogy az európai államok között különféle együttműködésnek politikai együttműködésnek kell szólnia.

[Megjegyzés: mindkét kitétel maguk a szocialista államok hagyása ki legutolsó napirendi javaslatukból.]

A biztonság katonai aspektusairól szólva kifejtette, hogy már PÜLÉB fórumokon is lehet foglalkozni ezzel a kérdéssel, mégis nem lehetne találni azt a módot, mivel az a téma a biztonsági érdekerleten is megközelíthető. Pl., ha valaki felszólalásában ezokról a kérdésekről is beszél,

nem vonhatjuk meg tőle a szót.

Hátrézt, a csapatcsökkentésekről folyó külön tárgyalásokon is minden érdekelt országnak részt kellene vennie, s a tárgyalásoknak valamennyi európai ország érdekeit szolgálnia kell. Ezért a külön tárgyalásokon elért eredményeket a legközelebbi európai biztonsági értekezlet alá kell majd terjeszteni.

Román felfogás szerint már a helsinki előkészítő tanácskozásokon meg lehetne kezdeni a nagy konferencia elő kerülő, különböző dokumentumok kidolgozását. Ezek kidolgozásában valamennyi országnak részt kell vennie s minden országnak joga van saját szervei által jóváhagyott dokumentumok be-terjesztésére. A román fél is megkezdte már több tervezet elkészítését, azokat benyújtásuk előtt szívesen megismer-tetik a szocialista országokkal.

A konferencia munkarendjét illetően a három-szakaszos-ság mellett vannak, bár felfogásuk nem egyezik a franciákéval. /Figyelmeztetett rá, hogy még nem mindenki fogadta el a fran-cia javaslatot./ Felfogásuk szerint a konferenciát állam- és kormányfői szinten kell megnyitni, a dokumentumok véglegesité-se külügyminiszteri szinten történjék, a dokumentumok Unna-pályes elfogadása és a záróülés pedig szintén állam- és kor-mányfői szinten történjen meg.

Az európai biztonsági értekezletek rendszerét tulaj-donképpen, egy szünetekkel megszakított állandó vagy folya-matos európai értekezletnek fogják fel.

Mind a konferencián, mind az előkészítő tanácskozásokon a plenáris üléseken és a bizottságokban egyaránt szükségesnek tartják a rotáció elvének érvényesítését. Ez az igazságosság és az egyenjogúság elvéből fakad. Nem tartják igazságosnak, hogy az elnöklés, a titkárság vagy a titkársági munka huzako-sabb ideig azonos személy vagy ország kezében legyen. Ez ér-vényes a konferencia helyét illetően is. Elfogadják, hogy az első konferencia Helsinkiben legyen, de a következőket mindig más városban kell megtartani.

A döntéseket illetően egyetértének a konszenzus teljesértékű érvényesítésével. Ebben a kérdésben is el kell kerülni annak a gyanúját, hogy blokk-alapon lépünk fel. Figyelmeztetett rá, hogy a szocialista országok blokk alapokon történő fellépése a NATO hasonló lépéseit válthatja ki s a semleges országokat is valamilyen tömörülésre kényszerítheti. Ezért a román fél nem helyesli, hogy a szocialista országok közös dokumentum-tervezeteket terjesszenek a helsinki tanácskozás elé.

A román felszólalást követő német, magyar, csehszlovák és bolgár felszólalások a románokra való hivatkozás nélkül erőteljesebben húzták alá a szocialista országok közötti egyetértés és együttműködés szükségességét, a szövegezték le álláspontjukat a szocialista országok követendő taktikáját illetően. Ez az eljárás kikészítette a korábban előfordult éles vitákat, s megfelelően demonstrálta a román különállás jelentőségének csökkenését.

V.

Császár című Bogyanov elvtárs foglalta össze az előhangszókat (lényegében figyelmen kívül hagyva a román felszólalást), lezárva néhány olyan konklúziót, amelyeket a konzultáción elért megállapodásoknak lehet tekinteni.

3./ Megállapította, hogy a szocialista országok érdekeltek a helsinki tanácskozás és az európai biztonsági és együttműködési értékeket összehívásában és sikeres lebonyolításában.

4./ Nagy figyelmet kell fordítani arra, hogy a helsinki tanácskozások ne maradjanak el az szociálisták köréből. A munka csoportok, és azok kompetenciájukon belüli karainak, tehát foglalkozásukat pontosítanak, jelentéseket, követelményeket szerkesztenek stb. hasznos kiegészítő szervek lehetnek, ezért nem kell silencziálni azokat.

Nem akadályozhatjuk meg, hogy egyes felszólalók támaszkodjanak az előkészítő tanácskozás keretein és tartalmi kérdésekről is beszéljenek. Az a fontos, hogy mi ne engedjük magunkat beleszólítani ilyen vitákba.

3./ Szoros kontaktusban én aktív, alkotó hozzáállással kell védelmezni álláspontunkat a nemirend megfogalmazásánál. De ha nagy nyomás van a nyugatiak oldaláról, pl. a környezetvédelmi kérdések külön pontosa való felvételéért, nem fogunk konfrontálni, hanem megfelelő forrást fogunk keresni.

Ami a szabad áramlás kérdéseit illeti, ebben a nyugatiak nem egyetemesek és azt is pontosan tudják, mindig vannak hajlandók elmenni. Forrásaikat nem fogadjuk el, de hangsúlyozzuk, hogy érdekeltok vagyunk az együttműködés különböző formáinak fejlesztésében.

4./ A konferencia strukturáját illetően szeretnénk megőrizni a hátrahagyott megoldás mellett, azaz, hogy a konferencia hierarchikus szerkezetének szintjét kell megemlíteni. Ezt a nyugatiak többsége főleg elfogadja, a befolyásos szakasz szintjének emelése a nyugatiakat a le intenzívebb munkára sarkallja a siker érdekében.

5./ Az országai listájából érdekeltek alá benyújtandó dokumentumok kidolgozását nem volna helyes már belátniuk, vagy közvetlenül a helyszíni megbeszélés után megkezdeni. Ez akkor lenne az előzetes megbeszélések előzetes. A döntés azonban benyújtása a konferencia következtében megkezdés idején, vagy magát a konferencián kell majd megkezdni. A dokumentumok kidolgozását pedig csak a konferencia utolsó vitájá után, a konferencia utolsó munkamenetében kezdődjen meg.

6./ Valamennyi szakállal meg kell foglalkozni az az, hogy azokat dolgozzon ki, a tárgyat általában előzetesen megbeszélve és egyetemesen a helyszíni megbeszélés után.

VII.

A konzultációk szervezésén az bizonyos értelemben tartalmazott, hogy a szovjet alvárosok elnökeiben azért hívta össze, mert úgy vélték, ez kötelezettség, és ezt a Varsói Szerződés tevékenységüknek. Nem szeretnék mályosok között élni, különösen a román álláspont láttán.

A konzulváltó használatában abban állt, hogy: orvételjében a figyelmét ráirányította a helsinki előkészítő tanácskozásukra, tisztázta az ezzel kapcsolatos fontos kérdéseket és összefoglalta a feladatokat;

- a román elvtársakat kivéve, nagy hangsúlyt kapott az az igény, hogy Helsinkiben szoros együttműködés legyen delegációink között;
- megkaptuk a biztonsági konferencia napirendjének második pontjával kapcsolatos újabb dokumentum-tervezetet;
- személyes kontaktus jött létre a Helsinkibe utazó delegációk vezetői, tagjai között.

Budapest, 1972. november 17.

